

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de
Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Qu. IX. Qualiter Eucharistia seu Christus in eâ adorari debeat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

deri posset, non necessariò succedere corpus Christi quoad omnem planè modum & ordinem seu prioritatem, neque etiam sub simili officio; puta subiecti sustentantis species, quæ ibi sustentantur à Deo, adeoque sufficere ut succedat in instanti reali. Aliter tamen posset satisfieri, dicendo præsentiam sacramentalem corporis Christi ad ipsamet species esse priorem præsentia amborum in eodem loco, & ab hoc vel illo loco independentem, sicut indistantia specierum & corporis ab invicem est naturâ prior. Prout etiam unio physica animæ & corporis, & quæ unioni præsupponitur, mutua indistantia utriusque, est prior præsentia locali utriusque ad idem spatium. Unde sicut unio hæc non mutatur mutato loco, seu præsentia locali, sic nec præsentia corporis ad species ob hoc mutatur. Et hæc præsentia potest dici succedere in locum unionis specierum cum pane.

Resp. 2.

85.
Modus conversionem explicandi per actionem productivam, est non novam.

Quòd si nihilominus quis malit hanc conversionem explicare per actionem verè productivam alicujus substantiæ, adhuc non foret necesse admittere substantiam re-productionem corporis Christi: sine qua manifestum est salvari veritatem formæ, seu verborum consecrationis, in qua tamen juxta Adversarios fundatur necessitas conversionis substantialis eucharisticæ: quæque juxta prædicta est omnino superflua si non impossibilis. Dicitur namque poterit, sufficere productionem corporis Christi antiquam, quæ conservatur in cælo, quatenus huic accedit novus titulus, quòd scilicet per eam incipiat conservari dependenter à speciebus & sub iisdem speciebus, pane destructo, vi ejusdem corporis succedentis. Pro quo

Nota, tantæ esse efficaciam hanc conversionem, ut si Christus alibi non existeret, & potestas consecrandi maneret (uti potuisset volente Deo) vi ejusdem debuisset Christus etiam primò produci. Quia verò jam productus supponitur, sufficit eum incipere hoc titulo noviter conservari. Quæ tamen conservatio priùs non erat transsubstantiatio, eò quòd tunc deerat hic titulus, scilicet destructionis panis, successione corporis sub eodem communi, & necessitas sub illo manendi, quamdiu illud commune manet. Et hoc modo clariùs apparet hic actio substantialis. Et si non sit perfecta similitudo cum aliis conversionibus: de quibus non esse per omnia pariformiter discurrendum, constat.

86.
Quævis prædictarum opinionum satis defendit doctrinam fidei.

Finaliter autem, quævis prædictarum Opinionum defendit à parte rei totum quod fides astruit & intendit, destrui scilicet verè substantiam panis, eò quòd adveniat substantia corporis Christi sub iisdem speciebus permanentibus, vi verborum consecrationis. An autem intercedat unio physica, formalis, effectiva, vel præsentia ad species tantum, sive ad locum specierum vel

reproductio &c. non fuerunt Concilia vel Patres solliciti, qui has scholasticas speculationes non curasse videntur, ut mihi satis quidem exploratum est.

Petes, quomodo de conversione unius extremi in aliud sit in hac materia loquendum? Resp. I. Propositiones, quæ tantum significant successionem terminorum sive transitum unius in alterum, esse proprias veras: transitus enim iste vocè hic intervenit. Tales sunt: Panis transit, vel convertitur in corpus Christi, Ex pane fit corpus Christi. Idem est contra, D. Thomam & plures alios de hac propositione (quæ usus est Ambrosius) De pane fit caro Christi: neque enim præpositio De potius significare ubique videtur (etsi interdum significet) utriusque termini consubstantialitatem seu aliquid substantiæ panis communicari corpori Christi, quam præpositio Ex: cum etiam sic loquatur ipse Apostolus 2. ad Cor. 4. Qui dixit de tenebris lucem splendescere & tamen tenebræ nullo modo sunt consubstantiales luci. Resp. II. Propositiones, quæ in rigore intellectæ indicant esse in hac conversione subjectum substantiale utriusque termino commune, esse improprias, adeoque bono sensu explicandas, sicubi apud Auctores probatos reperiantur: cum re verà non sit ejusmodi subjectum commune juxta fidem. Ejusmodi propositio est hæc: Panis fit caro. Item Vinum fit sanguis. Quo modo loquitur Damascenus lib. 4. de fide c. 14. Idem amplius est dicendum de hac: Panis est corpus Christi: quæ propriè intellecta importaret identitatem inter panem & corpus Christi. Sensus itaque similibus propositionum est: Panis transit, seu convertitur, vel est conversus in corpus, & vinum in sanguinem Christi. Hoc sensu dicitur c. Ego Berengarius, de consecr. dist. 2. Panis & vinum post consecrationem sunt verum Corpus & Sanguis Christi. Hæc etiam revocatur ista propositio: Panis potest fieri, vel potest esse Corpus Christi, id est converti in corpus Christi. Quo sensu loquitur Ambrosius dicens: Quomodo potest, qui panis est, corpus esse Christi? & respondet, Consecratione. Similiter cavenda & bono sensu explicanda est locutio: Panis commutatur in Corpus Christi: quia significatur motus seu mutatio, quæ propriè connotat subjectum utriusque termino commune.

QUESTIO IX.

Qualiter Eucharistia seu Christus in ea adorari debeat?

Dico I. Hoc Sacramentum est adorandum cultu lætitiæ, qui Deo debetur. Ita definit Tridentinum sess. 13. can. 6. Rationem dat idem Consilium c. 5. dicens: Neque ideo minus est adorandum, quòd fuerit à Christo Dominus

Domino ut sumatur infirmum : nam illum eumdem Deum presentem in eo adesse credimus, quem pater aternus introducens in orbem terrarum dicit : Et adorent eum omnes Angeli Dei : quem Magi procedentes adoraverunt &c. Et certe supposita reali presentia Christi in hoc Sacramento, superius probata, ne levis quidem occurrere potest ratio de hoc dubitandi. Unde idem habet perpetuus Ecclesiae usus. Idem etiam docent Patres. Ambrosius l. 3. de Spiritu sancto c. 12. de carne Christi ait : Quam hodie quoque in Mysteriis adoramus, & quam Apostoli in Domino Jesu adorant. Augustinus in Psal. 98. ait : Ipsam carnem manducandam nobis ad salutem dedit; nemo autem illam carnem manducat, nisi prius adoraverit. Inventum est, quomodo adoretur tale scabellum pedum Domini, ut non solum non peccemus adorando, sed peccemus non adorando. Idem tradunt alii Patres & Liturgiae, ac traditio perpetua Ecclesiae.

Nihilominus non solum Sacramentarii, sed & nonnulli Lutherani negant Sacramentum hoc esse adorandum, etiam in ipso usu. Quibus consonat ipse Lutherus l. de Eucharistia ad Waldenses. Alibi tamen contendit adorandum esse corpus Christi in usu coenae. Quod & contendunt Bucerus, Brentius, & Kemnitius. Adorationem tamen quae fit extra usum, omnes ferè clamant esse idolatriam, eò quod putent Eucharistiam consistere in usu, seu Christum ibi tantum esse in ipso usu. Cujus tamen erroris manifesta astitas sufficienter in praecedentibus est ostensa. Quod autem supposita etiam Christi presentia, ne quidem sit in ipso usu adorandus in Eucharistia, ut quidam Lutherani contendunt, est manifestissima ineptia: nam ubicumque Christus est, dignus est laetitia: non enim convenit illi adoratio, quia in caelo est, vel in alio loco, sed quia Deus est. In Eucharistia primario quidem est ut manducetur, consequenter tamen, posito quod ibi sit, etiam ut adoretur. Sicut in praesepi jacebat ut requiesceret, in mensa ut pranderet, alibi ut doceret; & tamen in praesepi fuit adoratus à Magis, alibi passim ab aliis. Sicut etiam princeps terrenus ob sua negotia aliò proficiscens, equidem ab occurrentibus adoratur, seu cum reverentia tractatur. Quare potius jure Christus est adorandus in Eucharistia.

Quod autem Kemnitius, Brentius, & similes reprehendunt Catholicos, quasi absolute adorantes ipsum Sacramentum seu symbola externa, immo & panem, adeoque velut docentes à prodegetay, seu panis adorationem, est mera calumnia; cum Catholicis negent panem remanere: nec ullus doceat ipsa symbola per se & proprie adoranda cultu laetiae, sed quatenus apprehenduntur ut quid unum cum Christo contento, qui per se & proprie est adorandus. Quamquam & ipsum Sacramentum, juxta modum loquen-

di illorum Doctorum, qui censent ipsum in recto importare corpus & sanguinem Christi, recte dicatur etiam formaliter esse adorandum; juxta Bellarminum l. 4. de Euchar. c. 29. Quod solum pertinet ad modum loquendi. Res ipsa habet, Christum ibi presentem esse proprie adorandum & per se, species autem sacramentales coadorari secundario & per accidens, sicut cum rege adoratur ejus purpura & sceptrum.

Ex hac doctrina Catholica evidenter patet, rectissime exhiberi reverentiam Eucharistiae seu Christo ibi contento, dum defertur per plateas ad infirmos, scilicet per accensionem luminum, genuflexiones &c. Similiter sanctissime institui solemnes processiones, praesertim in Festo & infra Octavam Corporis Christi, in quibus cum luminibus, hymnis, aliisque singularibus reverentijs exterioribus circumfertur Venerabile Sacramentum, tum in gratiarum actionem, tum per modum publici triumphi, & in signum laetitiae, tum ad publicum cultum & adorationem, fideiq; protectionem, ejusdemque in populo Christiano augmentum ac dilatationem, & consequentem devotionem: ad quae mirè conducunt hujusmodi exteriores solemnitates, quae homines sensibiles, & praesertim populum rudiorem, ad interiora & spiritualia velut manuducunt. Neque ad haec requiritur specialis justio divina: sed eorum congruentiam, fide mysterii supposita, ostendit ipsa ratio.

Hujusmodi ceremoniarum adumbrationes sive exempla quaedam reperiuntur in veteri Testamento. Sic Josue 6. post sex dierum circuitum urbis Jericho jubentur septimo die Sacerdotes tollere septem buccinas & praecedere arcam foederis, & clangere buccinis, septiesque cum populo circumire civitatem, armatis arcam quoque praecedentibus, reliquo autem vulgo eam sequente. Et, 2. Reg. 6. David cum populo surrexit & abiit, ut adduceret arcam Dei, ludens ipse & omnis Israël coram Domino in citharis & lyris. Divertitque eam in domum Obadedom, ex qua rursus postea cum omni Israël eam deduxit in civitatem David cum gaudio, accinctus ipse ephod lineo, & saltans totis viribus ante Dominum, Et 2. Esdra 12. convocatis undique Levitis celebrata est dedicatio muri Jerusalem cum processione, cantantibus choris, & gratias Deo referentibus. Denique forma processionum observata fuit circa ipsum Christum passioni vicinum Matth. 21. ubi refertur, quod Apostoli imposuerunt vestimenta sua super asinam & pullum, & Christum desuper sedere fecerunt. Plurima autem turba straverunt vestimenta sua in via: alii autem caedebant ramos de arboribus, & sternebant in via: turbæ autem quae praecedebant, & quae sequebantur, clamabant,

91.
Cultus Eucharistiae recte adhibetur in de- laione ad infirmos: Et processio- nibus, sancte & rationally- biliter in- stituitis. Cause affig- nantur.

92.
Quarum typus est exemplum multiplex in veteri Testamento:

Immo circa Christum ipsam passioni appro- pinquantem,

bant dicentes: *Hosanna filio David: benedictus, qui venit in nomine Domini: hosanna in excelsis.* Quid ni igitur licite & sancte veram & vivam arcam fœderis, ipsum Christum nunc gloriosum, verè autem in Eucharistia præsentem, populus Christianus cum omni reverentia, pompa & jubilo in processibus circumferat? Quidquid Hæretici obganniant instar Michol, quæ (ut refertur 2. Reg. 6.) videns regem subsilientem atque saltantem coram Domino, despicit eum in corde suo, & deridendo dixit: *Quam gloriosus fuit hodie rex Israel, discooperiens se ante ancillas servorum suorum, & nudatus est, quasi si nudetur unus de scurris.* Quibus cum Davide respondebit verus Catholicus: *Ludam, & virtor sum plus quam factus sum, & ero humilis in oculis meis.*

Processionum antiquitas.

Antiquitatem etiam processionum populi Christiani, in quibus arcas reliquiarum deferrebat, ipsi Hæretici: signanter *Kemirins*, negare verentur: quam aperte probant scripta *Hieronymi contra Vigilantium*. Historiæ Ecclesiasticæ *Sozomeni* & *Ruffini* &c. Si Reliquiis Martyrum iste cultus adhibebatur: quantum potius adhiberi cum proportione potest Eucharistiæ? Quæ hinc inferere visum fuit ob hæreses Hæreticosque vicinos, frequentemque cum eis convictum aut sermonem.

93.
An vel quando præceptum adorandi Eucharistiæ obliget.

DICO II. Obligat præceptum adorandi hoc Sacramentum, quando adorationis omissio moraliter censeri possit quædam irreverentia aut virtualis contemptus: hunc enim dignitas tanti Sacramenti prohibet. Unde quoties celebramus, aut ad communicandum accedimus, illud saltem exterius adorare obligamur. Similiter cum in Missa elevatur, aut ad infirmum defertur c. *Sanè, de Celebrat. Missarum*. Ob circumstantias enim omissio reverentiæ censetur moraliter esse quædam irreverentia. Sicut irreverentialis in regem censetur, qui in illius alloquio aut occurfu omnem reverentiam omittet. Secluso autem formali contemptu aut scandalo, ejusmodi omissio ex negligentia aut simili capite profecta non videtur esse grave peccatum, ob materiæ levitatem. Immo si naturalis inadvertentia, occupatio vel necessitas occurrat, nullum erit peccatum. Quod notandum est pro ministris Ecclesiæ, qui quodammodo in templis habitant. Vide *Suarez d. 67. sect. 1.*

94.
Est regulariter

DICO III. Sacramentum hoc debet regulariter adorari absolute: nisi per accidens

occurrat hinc & nunc ratio dubitandi de veritate Sacramenti, sive ex parte materiæ vel formæ, sive ex parte ministri (quod est valde rarum) tunc enim sub morale periculum idololatriæ esset adorandum sub conditione. Alioquin imprudenter apponeretur talis conditio: cum regulariter sit moralis certitudo de legitima specierum consecratione, adeoque de præsentia Christi sub illis: quamvis in communi, sive in genere, subinde spiritus contingat aliquas species non esse consecratas. Casus namque ille extraordinarius, de quo in particulari nunquam potest quis cum fundamento suspicari, non debet immutare communem Christianorum modum absolute adorandi, fundatum in certitudine morali de præsentia Christi sub speciebus propositis: quæ Deus nos voluit pro hoc statu in rebus agendis esse contentos, & quæ supposita non est prudentis de illa re dubitare, adeoque nec conditionem adorationi apponere; quæ prudenter non potest apponi, ubi non potest prudenter de veritate objecti dubitari. Periculum autem idololatriæ materialis non est morale, adeoque in moralis actione minimè curandum. Et qualecumque subsit, satis ei obviatur per hoc, quod Christianus semper sit ita affectus, ut non adoraret species, nisi essent consecratæ. Quemadmodum non honoramus parentes sub conditione (de quibus tamen solium moraliter certò nobis constat, quod sint nostri parentes) etsi ita simus affecti, ut illos non honorarem, si verè parentes non essent. Aliundè etiam anxia talium conditionum appositio multum minuit devotionem & affectum erga hoc Sacramentum: ut patet experientia.

Dices: Adoratio fundatur in judicio dei de præsentia divinitatis objecti; illi autem judicio absolute repugnat subesse falsum. Resp. fundari quidem remote in tali judicio de præsentia divinitatis in objecto velut in communi; proximè tamen dirigè per judicium moraliter certum deductum ex una de fide & altera moraliter certa: v. g. per judicium, correspondens conclusioni hujus syllogismi: Omnis hostia legitime consecrata, utpote Christum continens, est adoranda; atqui hæc hostia est talis, ergo est adoranda. Vel per judicium correspondens conclusioni hujus syllogismi: Omnis hostia est practice adoranda, de cujus consecratione non subsit ratio dubitandi: hæc est talis, ergo est adoranda.